

***Laudato Si*: vern om livet – naturen og verden**

Denne økten er et sammendrag av hele undervisningsopplegget til pave Frans' rundskriv, *Laudato Si*. Den komplette versjonen, som også er linket til fra denne siden, strekker seg over et helt år og egner seg til en liten gruppe som ønsker å fordype seg spesielt i Kirkens syn på økologi og miljøvern.

Tidsbruk

Ca 1 time

Del 1 Opplæring i menneskelig økologi – 15 minutter

Del 2 Lovprise, tilbe og lytte til Gud – 15 minutter

Del 3 Praktisk omsorg for mennesker og skaperverk – 20-30 minutter

Avrunding og oppsummering – 5 minutter

Innledning

Pave Frans understreker at skal vi greie å få menneskene til å respektere skaperverket og forstå sin rette plass i det, må vi på ny begynne å forkynne Gud vår Far som Skaper og som den som alene eier verden. Som kateketer er det vår oppgave å hjelpe de unge til å oppdage Skaperen og få et personlig forhold til ham, et forhold der dyp respekt for hans kjærlighetsfylte allmakt forenes med barnlig tillit til hans ubetingede kjærlighet.

Noe av ideen med dette materialet knyttet til *Laudato Si* er å la ungdom oppleve og delta i skaperverket gjennom å "få jord på fingrene" og dyrke noe selv. Februar kan være litt tidlig for å så frø, men det går an å prøve med frøsorter som krever lang veksttid, f.eks. paprika, tomat eller mais. Alternativt går det an å bytte om på timene, slik at dette undervisningsopplegget først brukes i mars/april.

Du trenger

Ett eksemplar av *Laudato Si* (kan bestilles i norsk versjon fra St. Olav forlag eller lastes ned på engelsk her:

http://w2.vatican.va/content/francesco/en/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si.html)

Kopier av Frans av Assisis *Solsang* til utdeling. Ligger på siden

Evt. små blomsterpotter, såjord og frø, gjennomsiktig plast.

Beskrivelse

1. Opplæring i menneskelig økologi

Start timen med å forklare at pave Frans har sendt ut et rundskriv, en *encyklika*, kalt *Laudato Si - Om omsorgen for vårt felles hjem*. Her inviterer paven oss alle til å bli med på en samtale om hvordan vi skal utforme vår planets fremtid. Tittelen på rundskrivet har pave Frans hentet fra den hellige Frans av Assisis *Solsang* og den betyr *Lovet være du, (min Herre)*.

Les fra innledningen i *Laudato Si*: pkt. 1, 2 og 14.

Gå videre til å snakke om hvordan alt henger sammen: Alt Gud har skapt står i innbyrdes avhengighetsforhold. Vi har stjernesystemer, fysikklover, kretsløp i naturen, menneskelige relasjoner, liv og død. Når vi betrakter skaperverket, kan vi oppdage hva Gud vil lære oss gjennom hver enkelt ting (*LS*, 85), vi kan få et innblikk i hans plan og hans hensikter. Alt og alle i skaperverket eksisterer avhengig av hverandre, de utfyller og tjener hverandre (*KKK* 340).

Gud har derfor gitt mennesket et forvalteroppdrag. Vi finner dette uttrykt i de to skapelsesberetningene: "Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, som mann og kvinne skapte han dem. *Gud velsignet dem og sa til dem: «Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden og legg den under dere!* Dere skal råde over fiskene i havet og over fuglene under himmelen og over alle dyr som det kryr av på jorden»" (1 Mos 1, 27-28) og "Så tok Herren Gud mennesket og satte det i Edens hage *til å dyrke og passe den*" (1 Mos 2, 15). Menneskene har altså fått i oppgave å ta vare på jorden ved å respektere naturens lover, den fine likevekten mellom skapningene, og bruke alt som eksisterer til beste for fellesskapet, på en slik måte at fremtidige generasjoner også kan nyte godt av planetens goder.

Inviter nå elevene til å lage en skisse over situasjonen i verden i dag. Skriv forholdene de nevner opp på en tavle, og be alle notere dem i arbeidsboken sin. Eksempler:

Forsøpling og forurensning - av jord, luft, vann, fordi produktene vi lager inneholder miljøgifter, produseres i enorme mengder og avfallet ikke håndteres riktig, og fordi mange transportmidler gir miljøfarlige utslipp.

Urettferdig fordeling av verdens goder - Mens verdens rikdom eies av stadig færre personer, lever en økende andel mennesker under fattigdomsgrensen. Sult og sykdommer er en alvorlig konsekvens av dette.

Rovdrift på naturen og ødeleggelse av økosystemer: Vi er grådige og driver rovdraft på naturressursene, plante- og dyrearter dør ut, og vi bryr oss for lite om hvordan alt liv henger sammen.

Klimaendringer som skyldes menneskelig aktivitet skaper store utfordringer for alle land og vil gjøre det i lang tid framover.

Manglende respekt for menneskeverdet og Gudsbildet i hvert menneske fører til alvorlige krenkelser mot mennesket: Vold, seksuelt misbruk, drap, terror, kriger.

Avrund samtalen med å forklare at pave Frans sier at det er mye som må forandres for å overvinne den kritiske situasjonen vi er i, men først og fremst er det vi mennesker som må endre oss. Vi trenger å leve i bevissthet om at vi alle er skapt av Gud, at vi alle er søsken på jord og hører sammen, og at vi må leve slik at vi kan dele fremtiden med alle. Pave Frans oppfordrer oss til å velge en ny livsstil, frigjort fra egoisme, grådighet og et overdrevent forbruk. Vi kan bestemme oss for det gode og begynne på ny. Da må vi lytte oss inn til hva Gud vil.

2. Lovprise, tilbe og lytte til Gud

Gå til kapellet/kirken eller tenn et lys der dere sitter. Start med å gjøre korsets tegn. Nå vil vi stille hjertene våre frem for Gud som har skapt alt, og be ham om hjelp til å forstå bedre hvordan vi kan ta vare på jordkloden vår slik han opprinnelig hadde tenkt seg det.

- Start med å syng en salme med skaperverket som tema, f eks *Solsangen* (eget ark) eller spill av og syng sammen *For the Beauty of the Earth* (lenke til youtube-versjon og til noteark er å finne på siden).
- Først takker og lovpriser vi Gud for alt det gode og vakre han har skapt. Hver kan nevne noe han eller hun er særlig glad for – stjernehimmlen, snøkrystaller, rent vann, husdyr, frukt og bær, familiemedlemmer, venner...
- Presten stiller ut Det aller helligste sakrament. (Dersom presten ikke kan, vet vi at Guds Sønn er levende til stede i tabernakelet og velger en sitteplass vendt mot tabernakelet, eller vi kan samles rundt det tente lyset.) Vi kneler/sitter i stillhet og tilber Gud av hele vårt hjerte som vår Skaper og Far. Vi legger våre tanker frem for ham og ber ham om å lede oss til å velge gode

måter å ta vare på jorden, alle menneskers hjem. Forsøk å sitte en liten stund uten å tenke eller si noe som helst – bare legge hjertet åpent for Gud.

- Vi lytter til en bibeltekst: Den første Skapelsesberetningen, 1 Mos 1-31; 2, 1-4a.
- Vi sitter 1-2 minutter i stillhet etterpå og tenker gjennom hva Gud forteller oss at vi skal gjøre.
- Avslutt med å synge *Lord, I Lift Your Name on High*, nr. 223 i *Adoremus*.

3. Praktisk omsorg for mennesker og skaperverk

Gå tilbake til undervisningsrommet. Hva fikk elevene ut av bibelteksten? Oppdaget de noe nytt de ikke hadde tenkt på før? Hva ga Gud menneskene i oppdrag å gjøre? Hvordan kan vi bruke visdommen i Skapelsesberetningen til å forbedre jordens og det menneskelige miljøets situasjon?

Pave Frans oppfordrer oss til å tenke helhetlig: Alt henger sammen, og måten vi behandler våre medmennesker på, henger nøye sammen med hvordan vi tar vare på jordkloden. Dypest sett handler det om respekt for Gud Skaper, han som har skapt alt og alle. Ved siden av å verne naturmiljøet, må vi derfor også vise praktisk omsorg for våre medmennesker.

Nå skal vi gå til konkret handling: Velg én «grønn gjerning» og én barmhjertighetsgjerning dere vil øve dere på fremover. Hensikten med den «grønne gjerningen» er å øve oss i vårt forvalteransvar for alt som lever og gror. Hensikten med barmhjertighetsgjerningen er å bli bevisst at omsorg for våre medmennesker og omsorg for jordkloden henger nøye sammen. Dypest sett handler det om respekt for Gud som Skaper og Far for alt og alle.

Grønn gjerning:

A. Anlegge grønnsakshage eller blomsterbed på menighetens eiendom.

Snakk på forhånd med sognepresten om hvordan dere kan være med på å gjøre det fint rundt kirken. Alternativt: Har elevene mulighet til å dyrke nyttevekster eller blomster i egen hage/balkong?

Se <http://www.bygg.no/hage/article/101491> og <http://www.bygg.no/hage/article/97810>

Dere trenger: Noen poser såjord, melkekartonger/torvbriketter og noen minidrivhus/alternativt et lite drivhus laget av gamle vindusruter, gjennomsiktig plast. Så to-tre frø i hver kartong/brikett, eller blomsterløk i pottes med jord. Vann godt. Still pottene på et Brett, dekk til med gjennomsiktig plast/glass og still dem lyst. Når frøene spirer, fjerner

dere platen. Avtal hvem som tar ansvar for vanning. Egnede frø: Tomatfrø, mais, paprika, lavendel, tagetes, månedsjordbær. Fra april kan dere så ringblomst, akeleie, reddik, kornblomst. Når frosten er gått, kan dere plante ut.

B. Bevisst forvaltning av jordens ressurser, bevisst forbruk.

Lag en tabell sammen med elevene der de kan kartlegge sin ressursbruk i løpet av en uke, se eksempelet under. Uken etter forsøker de et grønnere alternativ (kortere dusj, varmere jakke, slå av lys i rom de ikke bruker, gå eller bruke kollektivtransport istedenfor bil, spise kortreist mat og smøre matpakke, redesigne/gi bort/repasere istedenfor å kjøpe nytt).

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
Vann							
Energi							
Matvarer							
Transport							
Innkjøp							
Resirkulering og gjenbruk							

La elevene utfordre hverandre til å gjennomføre miljøsparende tiltak. Kanskje har de selv forslag.

OBS! Unngå utsagn som kan tolkes som at elevene skal spise mindre. Det er aldri meningen! Ungdom i voksenalderen trenger godt med næring, og spiseforstyrrelser er noe mange sliter med. Når det gjelder mat, handler det mer om å spise kortreist framfor langreist mat, lage næringsrik mat fra bunnen av framfor å kjøpe "junkfood", spise mer grønnsaker og frukt enn det vi gjør i dag.

Barmhjertighetsgjerning:

Les opp for elevene de 7 fysiske og de 7 åndelige barmhjertighetsgjerningene. Se ressursen kalt Barmhjertighetskort.

Ha en kort utveksling med elevene: På hvilken måte kan barmhjertighetsgjerninger bidra til å reparere ubalanse i menneskelige forhold?

- Velg én fysisk og én åndelig barmhjertighetsgjerning elevene skal øve seg i frem til neste gang. Be dem skrive ned hva de erfarer og ta med en liten "rapport" til neste gang.

Her er eksempler på to barmhjertighetsgjerninger dere kan velge:

A. Besøke de syke. Kjenner elevene noen som kunne bli glad for et besøk eller en hilsen? F eks syke familiemedlemmer, venner eller naboer. Bor de langt unna, går det fint an å sende en oppmuntrende sms, ringe eller facetime.

B. Bære urett tålmodig. Dette er ikke enkelt, for vår umiddelbare reaksjon er å forsvare oss eller til og med hevne oss. I stedet for å reagere med sinne på andres urettferdige behandling av oss, kan vi øve oss opp til ikke å svare igjen, men forsøke å svare rolig, med tålmodighet. Samtidig skal vi ikke tåle at andre blir behandlet urettferdig, men øve oss i å stå opp for andre, si fra når vi ser urett. Også det kan vi få «pepper» for, men da skal vi igjen forsøke å være tålmodige, rolige og saklige – og gjerne be for dem som «forfølger» oss.

Avrundning og oppsummering

Til slutt i *Laudato Si* skriver pave Frans om hva som venter oss: Å få se Guds uendelige skjønnhet ansikt til ansikt, og bli i stand til å forstå hele universets mysterium. I mellomtiden må vi gå sammen om å ta best mulig vare på det hjem Gud har betrodd oss. Gud vil gi oss styrken og inspirasjonen vi trenger. Han elsker oss og lar oss aldri alene, men leder oss til å finne nye veier (LS 243-245).

RESSURSSIDER FOR GRØNNE AKTIVITETER:

www.gronnkirke.no

www.miljoagentene.no

www.naturvernforbundet.no

www.framtiden.no

Kirkelig nettverk for skaperverk og bærekraft

Barnas miljøvernorganisasjon

Naturvernforbundet

Framtiden i våre hender

RESSURSSIDER FOR BARMHJERTIGHETSARBEID OG HUMANØKOLOGI:

www.im.va

www.vatican.va

Vatikanets nettsted for Barmhjertighetsåret
Sjekk ut Pave Frans' generalaudienser om barmhjertighet og om familien (relasjoner).